

یادداشت

تولیدکنندگان علم در ایران جریمه نقدی می شوند!

رضا دانش *

در چند سال اخیر بدعتی در عرصه علم ظهور کرده است که چندان با عقل سلیم، انصاف و عدالت سازگاری ندارد. بدعت چنین است که پژوهشگری (منظور تولیدکننده علم است نه سارق علم!) که تا ۱۰ هزار واژه‌ای وقت صرف نموده و رنج شیرین مطالعه، آزمایش و تجزیه و تحلیل را بر خود هموار ساخته است و اینک می‌خواهد حاصل کار چند ماهه (و گاه سالانه) خود را در یک چارچوب استاندارد علمی به جهان علم ارائه کند. با ورود به سامانه مجلات علمی با این پیام مواجه می‌شود: «نویسنده محترم، به منظور تأمین هزینه‌های داوری، شما باید مبلغ (۸۰، ۱۰۰، ۱۰۰۰) هزار تومان و چنانکه از سیاستگذاران علمی کشور دریافت می‌کند. تصور فرمایید این پژوهشگر جوان ما بسیار پُرکار بوده و مقاله‌های متعددی در هر سال بنویسد. در این صورت، وی باید در هر سال جزای نقدی‌ای معادل با ۳ یا ۴ میلیون تومان به حساب دولت یا نشریات غیردولتی واریز کند تا «از دولت یا مجلات حمایت نماید!» هر که تولید علمش بیشتر، جزای نقدی‌اش هم بیشتر!

پژوهشگر خوش‌بین و خوش‌باور ما، زمانی که این پیام جریمه نقدی را می‌بیند نخستین تازبانه درآورد و جانگاہ را از سیاستگذاران علمی کشور دریافت می‌کند. تصور فرمایید این پژوهشگر جوان ما بسیار پُرکار بوده و مقاله‌های متعددی در هر سال بنویسد. در این صورت، وی باید در هر سال جزای نقدی‌ای معادل با ۳ یا ۴ میلیون تومان به حساب دولت یا نشریات غیردولتی واریز کند تا «از دولت یا مجلات حمایت نماید!» هر که تولید علمش بیشتر، جزای نقدی‌اش هم بیشتر!

مصرف هزینه علم را تولیدکننده بدهد یا

آیا کسی که روزها، ماه‌ها و گاه سال‌ها تلاش و فکر کرده باید هزینه داوری و چاپ آن را نیز عهده‌دار شود یا آن کسی که ظرف مدتی کمتر از دو ساعت آن را دریافت و مطالعه کرده است یا اینکه خود دولت باید پرداخت این هزینه‌ها را بر عهده‌گیرد زیرا برای تولید علم و رسیدن به نقطه علمی موعود چنین هزینه‌هایی لازم است؟

این با کدام عدالت و انصافی سازگار است که نویسنده بی‌مزد (که تا همین جا نیز گاه میلیون‌ها تومان هزینه کرده است)، در حالی که چاپ را نیز عهده‌دار شود؟ چرا چنین بدعتی تا چند سال پیش وجود نداشت؟

مگر تولید علم در کشور جرم است که برای هر مقاله ۵هزار تا ۱۰ هزار واژه‌ای باید مبلغی در حدود ۲۵۰هزار تومان به حساب دولت یا مراکز غیردولتی پرداخت شود. تازه جزای نقدی جرم به مراتب بهتر و مساعدتر به حال مجرم است؛ زیرا حسب مورد قابل عفو، تعلیق، تخفیف، معافیت، تقسط و... است.

چرا مجلات علمی به جای آنکه ۲۵۰هزار تومان به پژوهشگر پاداش دهند، ۲۵۰هزار تومان او را جریمه می‌کنند؟ مگر از همه کشور شعارهای زیبا و فریبی «چش علم!»، «پیشرفت علمی»، «رسیدن به جایگاه برتر علمی در منطقه»، «حمایت از تولید علم»، «حمایت از نخبگان» و... سر داده نمی‌شود؟! پس چرا در عرصه عمل سیاست‌هایی مشاهده می‌شود که اثر «علم‌دایی» دارند نه «علم‌زایی»؟! آیا پیامد چنین سیاست‌هایی، «هجرت علم» و «هجرت اندیشمندان» (نگوییم «فسار مغزها» بلکه بگوییم «فساری دادن مغزها») از این خاک نخواهد بود؟

راستی، آیا راست در نظامی که مبتنی بر الگوی زمامداری اسلامی است و در آن «عمل هر انسانی ارزشمند دانسته می‌شود» و در برابر آن باید مزدی پرداخت شود، نه تنها حق‌الزحمه‌ای پرداخت نشود، بلکه هزینه داوری و چاپ نیز از تولیدکننده علم دریافت شود؟ این سیاست و رویه به تازگی جا افتاده یا کدامین خوانش از عدالت و انصاف سازگار است؟ آیا سیاستگذاران علمی کشور یک بار این رویه را عادلانه را با نگاهی نقادانه بررسی کرده‌اند که اگر قرار بر فراگیر شدن این بیماری خطرناک در جامعه باشد، چه بلایی بر سر علم و دانشگاه خواهد آمد؟ آیا با چنین سیاست‌های پُرسوانه‌ای می‌توان سخن از پیشرفت علمی به میان آورد؟ واقعاً تعریف ما از عدالت چیست؟ تعریف ما از حمایت چیست؟ تعریف ما از علم چیست که به جای آنکه به استقبال نویسندگان رفته و از تلاش آنان قدردانی نماییم، در اندیشه‌ای نیمه‌کمزجیب هر نویسنده مبلغی برآوردیم!

رسیدن به نقطه علمی موعود هزینه می‌خواهد، ولی این هزینه‌ها باید عادلانه توزیع شوند؛ اگر یکی از جان و سرمایه فکری خویش هزینه می‌کند، آن دیگری باید از سرمایه مالی خویش هزینه کند، نه اینکه هزینه‌ها را جیب یک نفر برداشته شده و منافع به جیب نفر دیگر سرازیر شود؛ چراکه این عین ظلم است و ظلم نیز ناپایدار!

* دانشجوی دکتری حقوق

سازمان آگهی‌های روزنامه جوان تلفنی آگهی می‌پذیرد ۸۸۳۴۱۶۵۴

گزارش یک
علیرضا سزاور

معلولیت دانشگاهها در میزبانی از دانشجویان معلول

ساختار نامناسب فیزیکی دانشگاهها فقط یکی از مشکلات معلولان است

به تازگی معاون آموزشی وزارت علوم اعلام کرده است که پیش‌بینی لازم در جهت پاسخگویی به نیاز دانشجویان معلول مد نظر مراکز آموزش عالی قرار گیرد. این در حالی است که سال‌هاست موانع متعددی دانشجویان معلول را از تحصیل باز می‌دارد. شرعی نیاسر به مناسبت روز جهانی معلولان، با ارسال بخشنامه‌ای به تمامی دانشگاهها و موسسات آموزش عالی کشور اعلام کرد که «حتی‌الامکان در ساختمان‌هایی که فاقد آسانسور هستند، کلاس‌های درس و امتحانات در کلاس‌هایی که افراد جانباز و دارای معلولیت در آنها حضور دارند، در طبقه همکف برگزار شود. ضمناً انتظار می‌رود پیش‌بینی لازم در جهت پاسخگویی به این نیاز برای سال‌های آینده نیز مد نظر قرار گیرد.» آیا این بخشنامه می‌تواند گرهی از مضلات

گزارش ۲
مییناصدیقی

دانشکده‌هایی که از کمبود تجهیزات رنج می‌برند

نگاهی به موانعی که سد راه پیشرفت آموزش پزشکی شده‌اند

در دو دهه اخیر شاهد توسعه کمی دانشکده‌های علوم پزشکی و افزایش جذب دانشجوی پزشکی بودیم. حال آنکه تجهیزات و امکانات آموزش پزشکی متناسب با این روند رشد نکرده است اکنون بسیاری از دانشگاه‌های علوم پزشکی تازه تأسیس به خصوص در استان‌های محروم از کمبود تجهیزات آموزشی رنج می‌برند. دهه ۶۰ کمبودهای پزشکی به قدری بود که مجبور به وارد کردن پزشکان هندی و پاکستانی بودیم. اکنون ولی به سطحی رسیده‌ایم که از تورسیم درمانی هم کسب درآمد می‌کنیم. میزان جذب دانشجویان در مقاطع تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌های علوم پزشکی در سال‌های اخیر رشد قابل توجهی داشته و توانسته دستاوردهای خوبی را نیز به دنبال داشته باشد.

گزارش ۳
ابراهیم مشیریان

نگاه همچنان به غرب است!

همچون چین و ژاپن در این فهرست مشخص نیست، حتی در فهرست داوطلبان علاقه‌مند به دانشگاه‌های چین، هیچ دانشگاهی داوطلب همکاری با دانشگاه‌های این کشور نشده است. **غیبت دانشگاه‌های ممتاز شرقی** این مسئله در حالی صورت گرفته است که طبق آخرین رتبه‌بندی موسسه «یو.اس. نیوز» از یکصد دانشگاه برتر دنیا که اکثر آنها از آمریکا هستند، کشورهای چین، ژاپن و سنگاپور بالاتر از بسیاری از دانشگاه‌های غربی حضور دارند. به‌طور مثال دانشگاه فنی «ناتیانگ» سنگاپور در رتبه ۴۹، دانشگاه «Tsinghua University» چین رتبه ۵۰ و دانشگاه توکیو رتبه ۶۲ دانشگاه‌های برتر دنیا را در آخرین رتبه‌بندی پایگاه یو.اس نیوز کسب کرده‌اند. درست است که دانشگاه‌های باسابقه و برتر ریاست کارگروه‌های تبادل علمی را در دست دارند ولی غفلت از ارتباط‌گیری از دانشگاه‌های ممتاز ژاپن، چین و روسیه نکته‌ای است که جای سؤال دارد.

فعالیت می‌کنند. دانشگاه دامغان، مراغه، علمی-کاربردی، شریف، زنجان، کاشان، زابل و شهرکرد از جمله دانشگاه‌های این کارگروه هستند. دانشگاه علم و صنعت هم به طور خاص ریاست ارتباط با دانشگاه‌های آلمان را بر عهده دارد و ۲۱ دانشگاه در این کارگروه به تبادل علمی

دانشگاه‌ها برای ادامه تحصیل افراد دارای معلولیت اظهار کرد: حدود ۲۵ سال قهرمان کشوری شنا هستم و حدود ۲۰ سال است که نماینده معلولان در ایران هستم. وی با بیان اینکه در حال حاضر کارشناس نظارت به در مان دانشگاه شهید بهشتی در ساختمان قدیمی وزارت بهداشت هستم، گفت: متأسفانه ساختمان وزارت بهداشت نیز فاقد دستشویی فرنگی است. رعدی با بیان اینکه وزارت بهداشت سرویس ایاب و ذهاب برای معلولان در نظر نگرفته است، گفت: به نظر من باید برای حل مشکلات معلولان اول سراغ وزارتخانه‌ها رفت و تا زمانی که مشکلات در وزارتخانه برطرف نشود، انتظاری از دانشگاه‌ها نیست. وی با بیان این ادعا که دانشگاه اجازه هیئت علمی شدن را به یک فرد معلول نمی‌دهد، عنوان کرد: متأسفانه در حال حاضر قانونی مبنی بر عدم امکان معلم و استاد شدن در وزارتین علوم و بهداشت وجود دارد و دلیل این امر را تأثیر نامطلوب بر روحیه دانش‌آموزان و دانشجویان قلمداد می‌کنند.

در خوشش یک رعد

دانشگاه علمی کاربردی رعد اولین دانشگاه مناسب‌سازی شده ویژه افراد دارای معلولیت در کشور است که دانشجویان دارای معلولیت غیرمعلول در کنار یکدیگر در حال تحصیل هستند و به گفته دانشجویانش این در کنار هم بودن کمک زیادی به بالا رفتن اعتماد به نفس معلولان می‌کند و باعث می‌شود دیگران با شرایطشان بیشتر آشنا شوند و آنها را بهتر درک کنند. دانشگاه رعد در پنج رشته حسابداری، مربی پیش‌دبستانی، نرم‌افزار، مسدکار اجتماعی و گرافیک مشغول به فعالیت است. انتظار این مرکز از سازمان بهزیستی این است که در پرداخت شهریه دانشجویان دارای معلولیت تسهیلات بیشتری را فراهم کند. همچنین کمک‌های جانبی از قبیل سرویس ایاب و ذهاب... ارائه دهد تا دانشجویان از رفاه بیشتری برخوردار باشند. وجود این مرکز به تنهایی ناکافی است. فضاها را آموزشی مشایبه‌ای باید در نقاط دیگر کشور وجود داشته باشند و دیگر دانشگاه‌ها نیز برای میزبانی دانشجویان معلول احیا شوند. اگر چه همه مشکلات دانشجویان معلول، محدود به فراوانی برای تردد در دانشگاه‌ها نمی‌شود اما مطمئناً بخش زیادی از دغدغه‌های این قشر برای تحصیل علم را رفع می‌کنند. دغدغه‌ای که بسیار مهم‌تر از طرح‌هایی همچون حضور بدون کنکور معلولان در دانشگاه‌هاست.

گزارش ۲
مییناصدیقی

دانشکده‌هایی که از کمبود تجهیزات رنج می‌برند

نگاهی به موانعی که سد راه پیشرفت آموزش پزشکی شده‌اند

دانشکده دندانپزشکی باید در منطقه‌ای ایجاد شود که حداقل ۵۰۰ هزار نفر جمعیت داشته باشد، اما در حال حاضر حتی برخی مناطقی که ۲۵۰ هزار نفر جمعیت دارند، دارای دو دانشکده دندانپزشکی هستند. با توجه به اهمیت آموزش پزشکی در کشور عدم توجه به این نکات می‌تواند مضر و خطرناک باشد.

باز هم طرح تحول با شروع طرح تحول سلامت، وزارت بهداشت عمده تلاش و تمرکز خود را روی طرح تحول سلامت قرار داد اما این مسئله سبب شده که تمرکز کمتری روی آموزش علوم پزشکی وجود داشته باشد. البته در آموزش نیز در دو سال اخیر حرکت‌هایی شروع شده است اما با توجه به اینکه راه‌اندازی و حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان مستلزم زمان و هزینه بیشتری است، وزارت بهداشت باید بیشتر از این در زمینه آموزش هزینه کند تا بتواند در این زمینه پیشرفت بیشتری داشته باشد. همچنین باید در زمینه آموزش نیز در دو سال اخیر حرکت‌هایی شروع شده است اما با توجه به اینکه راه‌اندازی و حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان مستلزم زمان و هزینه بیشتری است، وزارت بهداشت باید بیشتر از این در زمینه آموزش هزینه کند تا بتواند در این زمینه پیشرفت بیشتری داشته باشد.

گزارش ۳
ابراهیم مشیریان

نگاه همچنان به غرب است!

همچون چین و ژاپن در این فهرست مشخص نیست، حتی در فهرست داوطلبان علاقه‌مند به دانشگاه‌های چین، هیچ دانشگاهی داوطلب همکاری با دانشگاه‌های این کشور نشده است. **غیبت دانشگاه‌های ممتاز شرقی** این مسئله در حالی صورت گرفته است که طبق آخرین رتبه‌بندی موسسه «یو.اس. نیوز» از یکصد دانشگاه برتر دنیا که اکثر آنها از آمریکا هستند، کشورهای چین، ژاپن و سنگاپور بالاتر از بسیاری از دانشگاه‌های غربی حضور دارند. به‌طور مثال دانشگاه فنی «ناتیانگ» سنگاپور در رتبه ۴۹، دانشگاه «Tsinghua University» چین رتبه ۵۰ و دانشگاه توکیو رتبه ۶۲ دانشگاه‌های برتر دنیا را در آخرین رتبه‌بندی پایگاه یو.اس نیوز کسب کرده‌اند. درست است که دانشگاه‌های باسابقه و برتر ریاست کارگروه‌های تبادل علمی را در دست دارند ولی غفلت از ارتباط‌گیری از دانشگاه‌های ممتاز ژاپن، چین و روسیه نکته‌ای است که جای سؤال دارد.

فعالیت می‌کنند. دانشگاه دامغان، مراغه، علمی-کاربردی، شریف، زنجان، کاشان، زابل و شهرکرد از جمله دانشگاه‌های این کارگروه هستند. دانشگاه علم و صنعت هم به طور خاص ریاست ارتباط با دانشگاه‌های آلمان را بر عهده دارد و ۲۱ دانشگاه در این کارگروه به تبادل علمی

دستاورد ایرانی

در سال «حمایت از کالای ایرانی» این ستون را به تحقیقات و پروژه‌های عملیاتی دانشگاهی اختصاص داده‌ایم که وجه ممیزه آنها را تباط با بازار است؛ چه پروژه‌های علوم انسانی و چه مهندسی و چه پزشکی. ارتباط دانشگاه با بازار، مهم‌ترین بخش حمایت دانشگاهی از کالای ایرانی است که اگر به طور کامل و صحیح عملیاتی شود نقش بی‌بدیلی در تحقق اقتصاد مقاومتی خواهد داشت. در همین زمینه پذیرای آثار جامعه‌دانشگاهی برای نشر در این ستون هستیم.

شیرین کاری پدر و دختر

یک دانشجوی کارشناسی ارشد معماری کامپیوتر دانشگاه خوارزمی با همراهی پدر خود موفق به تولید شیرین‌کننده گیاهی جایگزین شکر بر پایه گیاه استویا شده است. شقایق مهدی‌زاده، «استویا» را یک گیاه کاملاً شیرین توصیف کرد و افزود: متأسفانه تا کنون به این گیاه به علت دارا بودن ۲ گلیکوزید تلخ و ماندگاری طعم آن در دهان (After taste)، چندان توجه نشده است. وی تلخی محصولات بر پایه این گیاه را یادآور شد و خاطر نشان کرد: بعد از ۱۱ سال توانستم طی فرآیند عصاره‌گیری، گلیکوزید تلخ و ماندگاری طعم را از استویا جدا کرده و محصول نهایی را در قالب یک قطره ۳۰ میلی‌لیتری به بازار عرضه کنیم. این دانشجوی کارشناسی ارشد معماری کامپیوتر دانشگاه خوارزمی با اشاره به وجود شیرین‌کننده‌های شیمیایی از جمله اسپارتام، اس سولفام، ساخارین و... در برخی مواد را سرطان‌زا و موجب آسیب رساندن به تیמוس مغز و بروز میگرن دانست و توضیح داد: این مواد نیز دارای ماندگاری طعم در دهان بوده و معمولاً تلخی بعد از خوردن آنها در دهان می‌ماند. شیرین‌کننده گیاهی جایگزین شکر به پایه استویا که در قالب یک قطره ۳۰ میلی‌لیتری عرضه شده، رتبه نخست دومین رویداد ملی «ایده‌بازار خوراکی و نوشیدنی» دانشگاه صنعتی امیرکبیر را به دست آورده است.

تولید زعفران با سامانه آبیاری هوشمند

مدیر مجتمع تحقیقات گیاهان دارویی جهاددانشگاهی خراسان جنوبی از استقرار سیستم آبیاری هوشمند زعفران در مزرعه تحقیقاتی مجتمع تحقیقات گیاهان دارویی خراسان جنوبی خبر داد. محسن پویان در این باره گفت: زعفران به‌عنوان گیاهی ارزشمند و یوبه‌سازگار در منطقه خراسان از مهم‌ترین محصولات صادراتی کشاورزی کشور محسوب می‌شود. وی ادامه داد: در سال‌های اخیر نیز خشکسالی‌های متناوبی و کاهش سطح زیر کشت محصولات زراعی نیاز آبی بالا، باعث افزایش رویه رشد زعفران کاری به‌عنوان گیاهی با نیاز آبی پایین و ویژه در استان‌های خراسان رضوی و جنوبی شده است. ابراهیمی، عضو هیئت علمی مجتمع تحقیقات گیاهان دارویی جهاد دانشگاهی خراسان جنوبی بیان کرد: با وجود نیاز آبی نسبتاً پایین زعفران، اعمال تنش طوبیتی به‌طور مستقیم منجر به کاهش عملکرد ماده خشک و خصوصاً عملکرد اقتصادی زعفران می‌شود. کمبود طوبیت خاک از مهم‌ترین عوامل کاهش عملکرد زعفران است و رشد بنه‌های این گیاه نیز به‌شدت متأثر از شرایط طوبیتی و عوامل خاکزی است، هر چند زعفران گیاهی مقاوم به وی اظهار کرد: به همین دلیل استفاده از سیستم‌های دقیق آبیاری در زراعت زعفران علاوه بر صرفه‌جویی در مصرف آب، در افزایش عملکرد این گیاه ارزشمند نیز تأثیر قابل‌ملاحظه‌ای خواهد داشت.

عضو هیئت علمی مجتمع تحقیقات گیاهان دارویی جهاددانشگاهی خراسان جنوبی بیان کرد: در همین راستا و با توجه به اهمیت مدیریت زنجیره ارزش محصولات کشاورزی، پژوهشکده فناوری اطلاعات جهاد دانشگاهی با همکاری پژوهشکده گیاهان دارویی جهاد دانشگاهی و مجتمع تحقیقات گیاهان دارویی جهاد دانشگاهی خراسان جنوبی اقدام به نصب و راه‌اندازی اولین سیستم هوشمند آبیاری زعفران در خراسان جنوبی کرده‌اند. ابراهیمی تصریح کرد: این سیستم هوشمند آبیاری که به‌صورت پایلوت در مجتمع تحقیقات گیاهان دارویی جهاد دانشگاهی خراسان جنوبی مستقر شده است، قادر است تا با پردازش اطلاعات مربوط به طوبیت خاک و تطبیق آن با داده‌های هواشناسی، در زمانی که مزرعه زعفران نیازمند آبیاری است، به‌طور اتوماتیک نسبت به آبیاری آن اقدام کند. با توجه به تلاش‌های صورت گرفته توسط وزارت جهاد کشاورزی در سال‌های اخیر در راستای پیاده‌سازی سیستم‌های نوین آبیاری در زمین‌های کشاورزی و از جمله مزارع زعفران، تلفیق سیستم‌های نوین آبیاری با این سامانه مدرن آبیاری در زعفران می‌تواند سهم بسزایی در توسعه تولید و کاهش هدررفت آب، افزایش راندمان تولید، افزایش سطح زیر کشت زعفران، بهبود درآمد زعفران‌کاران و افزایش آرزواری این محصول استراتژیک در خراسان جنوبی داشته باشد.